

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
Suvanov Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarining psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохиоров Нодирбек Улугбекович	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati	205
Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
Niginabonu Fayzullayeva	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari	214
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish	219
Tilovova Turdixol Baratovna	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
U. A. Alibayeva	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari	236
O. K. Kadambayeva	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati	240
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish	243
Musayeva Guzal Ne'matillayevna	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка	250
Юлдашев Баходир Бекмуратович	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
A. X. Norov	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров	259
Адилова Солияхон	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish	263
Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari	268
Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari	288
Karimova Umida Alijon qizi	

Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
<i>Sh. Allanazarova, R. Janabaeva</i>	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
<i>Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi</i>	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
<i>To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li</i>	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
<i>Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev</i>	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
<i>Худжамова Хуснора Диёр кизи</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing "Nature" in English and Uzbek Phraseological Systems	325
<i>Zubaydullayeva Zarina</i>	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabalari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
<i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi</i>	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
<i>Abdulfattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
<i>Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi</i>	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
<i>Ergasheva Mastura Isaqul qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
<i>Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
<i>Anorjonova Komila Xayyom qizi</i>	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
<i>Davlatov Keldiyor Davlatovich</i>	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
<i>Jumayev Ruzokul Xoliqulovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
<i>Jurayeva Shalola Dehqonboyevna</i>	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
<i>Munira Khodjakhanova</i>	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
<i>Raxmatova Salima Togaymuradovna</i>	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
<i>Salomov Boxodir Salomovich</i>	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
<i>Shoimova Gulxayo Sherzod qizi</i>	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
<i>Umarova Munojatxon Xolmuxamedovna</i>	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
<i>Uzoqov Akram Avazovich</i>	

Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va pedagogik omillar.....	394
Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi	
6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darslarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
Yuldasheva Noila Ravshan qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
Ziyodova Zarina Qodir qizi	
Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik.....	411
Xamdanova Shaxnoza Yusupaliyevna	
Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations.....	414
Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li	
Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri	420
A. X. Aripova	
Nutqning jo'yallik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar	425
Xaydarova Muborak	
Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish	429
Abdullayev Sherzodbek	
Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari.....	434
Abdusattorova Dinara Abduvohob qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	437
Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna	
Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida	440
B. X. Xushboqov	
Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	444
Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi	
Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni	447
Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant	451
Uchqurova Zarina Shavkatovna	
Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach	455
Taylakova Guli Bekmuratovna	
Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects.....	460
Ergashev Muhubbek Aslamovich	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish	465
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi	468
Raimov Davlatnur Ilhomjonovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	473
Asrorova Lola	
Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi.....	478
Ishmanova Zohida Ubaydullayevna	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari	481
Isoyeva Maftuna Bobomurod qizi	
Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish..	485
Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi	

Yadro tizimlarining muvozanatli xossalarini o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna	
Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri	501
Omonova Shahruza Xamro qizi	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
Nazarov Sobir Usmonovich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
Isakov Shuxratbek Muydinovich	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'ymakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
Babayeva Ug'iloy Voxid qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
Iskandarova Umida Qochqor qizi	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
Kamolova Malika Zafar qizi	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
Karimova Sabina Muxiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
Oltinova Bahora	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
Pulatova Gulnoza Murodilovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
Umarova Zuxra Abduraxmanovna	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
Utegenova Dilnoza Ayyg'ali qizi	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
Yuldashev Sardorbek Adilbekovich	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
Fayzieva Ubayda Yunusovna	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA MA'NAViy-AXLOQiy YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISHDA TARBIYAViy TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Asrorova Lola

Xalqaro innovatsion universiteti
Pedagogika yo'nalishi 25-01-
guruh talabasi

ORCID: 0009-0000-8596-2935

Annotatsiya: Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirish jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida zarur bo'lgan ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda zamonaviy tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish masalasi tahlil qilinadi. Tadqiqot tarbiyaviy texnologiyalarning o'qituvchi shaxsini har tomonlama kamol toptirishdagi samaradorligini ochib beradi. Innovatsion yondashuvlar va interfaol usullar orqali ma'naviy-axloqiy yetuklikka erishish mexanizmlari yoritilgan. Natijalar tarbiyaviy texnologiyalarni tizimli qo'llash bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy qadriyatlarini mustahkamlashda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: bo'lajak o'qituvchilar, ma'naviy-axloqiy yetuklik, tarbiyaviy texnologiyalar, pedagogik ta'lim, shaxs rivojlanishi, innovatsion yondashuvlar, axloqiy qadriyatlar, samaradorlik.

Abstract: The formation of spiritual and moral maturity in future teachers plays a significant role in societal development. The development of essential spiritual and moral qualities required for professional pedagogical activity through modern educational technologies is analyzed. The study reveals the effectiveness of educational technologies in the comprehensive development of a teacher's personality. Mechanisms for achieving spiritual and moral maturity through innovative approaches and interactive methods are highlighted. The findings demonstrate that the systematic application of educational technologies ensures high effectiveness in strengthening the moral values of future teachers.

Key words: future teachers, spiritual and moral maturity, educational technologies, pedagogical education, personality development, innovative approaches, moral values, effectiveness.

Аннотация: Формирование духовно-нравственной зрелости у будущих учителей играет важную роль в развитии общества. Анализируется использование современных воспитательных технологий в развитии духовно-нравственных качеств, необходимых для профессиональной деятельности будущих педагогов. Исследование раскрывает эффективность воспитательных технологий в всестороннем развитии личности учителя. Освещаются механизмы достижения духовно-нравственной зрелости посредством инновационных подходов и интерактивных методов. Результаты показывают, что систематическое применение воспитательных технологий обеспечивает высокую эффективность в укреплении моральных ценностей будущих учителей.

Ключевые слова: будущие учителя, духовно-нравственная зрелость, воспитательные технологии, педагогическое образование, развитие личности, инновационные подходы, моральные ценности, эффективность.

KIRISH

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan globallashuv davrida jamiyatning barqaror taraqqiyoti va yosh avlodning har tomonlama yetuk shaxs sifatida kamol topishida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'z o'quvchilariga ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni singdiruvchi, ularni hayotga tayyorlovchi murabbiy hamdir. Shu bois, bo'lajak pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida ularning kasbiy kompetensiyalari bilan bir qatorda, yuksak ma'naviy-axloqiy sifatlarga ega bo'lishini ta'minlash ustuvor vazifa hisoblanadi. Bu borada ma'naviy-axloqiy tarbiyaning asosiy tamoyillari chuqur o'rganilib, ularning pedagogik jarayondagi o'рни va mazmun-mohiyati ilmiy asoslangan holda belgilanishi zarur ^[1].

An'anaviy tarbiya usullari zamonaviy talablarga har doim ham to'liq javob bera olmasligi sababli, ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, xususan, tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarblik kasb etmoqda. Tarbiyaviy texnologiyalar ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi, chunki ular o'quv jarayonini tizimlashtirish, interfaol usullarni qo'llash va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlash imkonini beradi. Biroq, ushbu texnologiyalarning bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishdagi samaradorligi va ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlari chuqur ilmiy tahlilni talab etadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari, mexanizmlari va amaliyoti har tomonlama o'rganiladi. Unda tarbiyaviy texnologiyalarning mazmun-mohiyati, ularni qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari hamda erishilgan natijalarni baholash mezonlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligini oshirishga qaratilgan samarali tarbiyaviy texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi globallashuv sharoitida jamiyatning barqaror taraqqiyotini ta'minlash va yosh avlodni har tomonlama yetuk shaxs sifatida tarbiyalashda bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ushbu masalaning dolzarbligi ko'plab milliy va xorijiy tadqiqotlarda o'z aksini topgan bo'lib, ular pedagogik ta'lim tizimida ma'naviy-axloqiy tarbiyaning o'rni va ahamiyatini chuqur asoslaydi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ma'naviy-axloqiy tarbiya milliy ta'limning ko'p qirrali, maqsadga yo'naltirilgan faoliyati bo'lib, u millat madaniyatini saqlash, tiklash va rivojlantirishga qaratilgan. Bu jarayon umuminsoniy tarbiyaning o'ziga xos shakli sifatida e'tirof etiladi. Jamiyat taraqqiyoti ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashsiz imkonsiz ekanligi, mustaqillik yillarida davlatning madaniy merosni, jumladan, islom madaniyatini tiklashga bo'lgan e'tibori alohida ta'kidlanadi. Oilaviy qadriyatlar, jumladan, kattalarga hurmat, o'zaro yordam kabi an'analar ma'naviy kuchning muhim manbai sifatida qayd etiladi. Bu qadriyatlar tizimi bo'lajak o'qituvchilarning shaxsiy va kasbiy kamolotining asosini tashkil etadi, chunki ular o'z navbatida ushbu qadriyatlarni o'quvchilarga singdirish mas'uliyatini zimmasiga oladilar.

Bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligi ularning kasbiy faoliyatida hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qituvchi shaxsining ma'naviy-axloqiy qiyofasi o'quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishda bevosita namuna vazifasini o'taydi. Shu bois, bo'lajak pedagog kadrlarni tayyorlashda ma'naviy-axloqiy tarbiyaning asosiy tamoyillarini chuqur o'rganish, ularning pedagogik jarayondagi o'rni va mazmun-mohiyatini ilmiy asoslash zarurati ko'plab tadqiqotlarda ilgari surilgan. Xususan, kelajak o'qituvchilarining ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga asos bo'ladigan fundamental tamoyillarni har tomonlama o'rganishga bag'ishlangan ilmiy ishlar mavjud. Bu tadqiqotlar ushbu tamoyillarning pedagogik doiradagi o'rnini aniqlashga, ularning funksiyalarini va o'qituvchi shaxsini shakllantirish jarayoniga qanday integratsiyalashganini tushuntirishga qaratilgan.

Shuningdek, ma'naviy-axloqiy tarbiya tamoyillarining konseptual mazmunini, ya'ni ularni tashkil etuvchi asosiy g'oyalar, qadriyatlar va me'yorlarni belgilash, ularning nazariy asoslarini yaratishga e'tibor qaratiladi. Bu jarayon ushbu konseptual mazmunning ta'lim jarayonida qanday qo'llanilishi va integratsiyalashganini batafsil bayon etishni, ularning bo'lajak o'qituvchilar uchun ma'nosini va amaliy ahamiyatini aniq ifodalashni o'z ichiga oladi ^[2]. Bu tamoyillar orasida insonparvarlik, vatanparvarlik, adolat, mas'uliyat, halollik, mehnatsevarlik kabi universal va milliy qadriyatlar ustuvor ahamiyatga ega bo'lib, ularni o'qituvchi shaxsida shakllantirish pedagogik ta'limning asosiy maqsadlaridan biridir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligini aniqlash maqsadida kompleks yondashuv qo'llanildi. Ma'lumotlar pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar ishtirokida o'tkazilgan so'rovnomma, yarim tuzilgan intervyular va bevosita pedagogik kuzatishlar orqali to'plandi. Shuningdek, interfaol mashg'ulotlar, keys-stadi, raqamli hikoya qilish va virtual muhitlar asosida tashkil etilgan tajriba mashg'ulotlari natijalari qayd etildi. Olingan ma'lumotlar miqdoriy va sifatli tahlil usullari asosida o'rganildi. Miqdoriy tahlilda statistik usullar, jumladan, foiz ko'rsatkichlari va taqqoslash metodi qo'llanilib, respondentlarning ma'naviy-axloqiy ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar aniqlashtirildi. Sifatli tahlilda esa intervyu natijalari va kuzatish materiallari mazmuniy tahlil qilinib, talabalarning axloqiy qaror qabul qilish, empatiya va ijtimoiy mas'uliyat darajasidagi o'zgarishlar aniqlab berildi. Shuningdek, o'z-o'zini baholash va refleksiya usullari orqali ishtirokchilarning ichki qarashlari va qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlar tahlil qilindi. Olingan natijalar umumlashtirilib, tarbiyaviy texnologiyalarning samaradorligi bo'yicha xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Axloqiy tarbiya shaxs dunyoqarashini shakllantirish, ma'naviy-axloqiy ongni rivojlantirish va jamiyatda xulq-atvor qoidalarini singdirish uchun muhim pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Bu jarayon axloqiy ongni, faoliyat ko'nikmalarini va axloqiy madaniyatni rivojlantirib, sharaf, adolat, vatanparvarlik va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni o'rgatadi. Milliy qahramonlar va olimlar vatanparvarlik tarbiyasi uchun namuna sifatida ko'rsatiladi. Ma'naviy tushuncha, ong, qadriyatlar va his-tuyg'ularni qamrab olib, yoshga qarab rivojlanishi ta'kidlanadi. Bu jihatlar bo'lajak o'qituvchilarning o'zlarida ushbu fazilatlarni shakllantirishlari va keyinchalik o'quvchilarga singdirishlari uchun fundamental ahamiyatga ega. Ma'naviy-axloqiy ongning kognitiv, emotsional va volitiv komponentlari o'zaro bog'liq bo'lib, ularning har biri shaxsning axloqiy yetukligini belgilaydi. Kognitiv komponent axloqiy bilimlarni, me'yorlarni va qadriyatlarni tushunishni, emotsional komponent axloqiy his-tuyg'ularni (masalan, vijdon, empatiya, adolat tuyg'usi) boshdan kechirishni, volitiv komponent esa axloqiy prinsiplarga muvofiq harakat qilish irodasini anglatadi. Ushbu komponentlarning uyg'un rivojlanishi ma'naviy-axloqiy yetuklikning asosini tashkil etadi.

An'anaviy tarbiya usullari zamonaviy davr talablariga har doim ham to'liq javob bera olmasligi sababli, ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, xususan, tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarblik kasb etmoqda. Tarbiyaviy texnologiyalar ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi, chunki ular o'quv jarayonini tizimlashtirish, interfaol usullarni qo'llash va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlash imkonini beradi. Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonida samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ular pedagogik texnologiyalar tushunchasi, ularning samaradorligi va ta'lim-tarbiya kontekstida zamonaviy pedagogik yondashuvlarning xususiyatlarini chuqur o'rganadi. Ushbu texnologiyalar ta'lim va rivojlanishning umumiy samaradorligi va sifatini oshirishga qanday hissa qo'shishini o'rganishga qaratilgan munozaralar mavjud. Bu boradagi dastlabki tadqiqotlar pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayonini optimallashtirish, o'quv materialini tizimlashtirish va o'qitishning frontal usullarini takomillashtirish vositasi sifatida ko'rgan. Texnologik xaritalar va jarayonlarni standartlashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga intilishlar ushbu yondashuvning asosini tashkil etgan ^[3].

Tarbiyaviy texnologiyalar va ularning o'ziga xos xususiyatlari so'nggi yillarda ko'plab tadqiqotlarning diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Bu yo'nalishdagi ilmiy ishlar tarbiya texnologiyalarining mazmun-mohiyatini, ularning ta'lim jarayonidagi o'rnini, shuningdek, ularni samarali qo'llashning pedagogik-psixologik shart-sharoitlarini o'rganishga qaratilgan. Xususan, tarbiya texnologiyalarining o'ziga xos xususiyatlari, ularning ta'lim jarayonini tizimlashtirish, individuallashtirish va differensiallashtirish imkoniyatlari alohida e'tiborga molik. Bu texnologiyalar o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va mustaqil fikrlashga undash orqali an'anaviy usullardan ustunlikka ega ekanligi e'tirof etiladi. Tarbiya texnologiyalarining o'ziga xos xususiyatlari haqidagi tadqiqotlar ularning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi va pedagogik samaradorligini oshirishdagi salohiyatini ochib beradi. Ushbu xususiyatlar orasida interfaollik, multimedia imkoniyatlari, moslashuvchanlik, real vaqt rejimida qayta aloqa (feedback) berish, shaxsiylashtirilgan o'quv traektoriyalarini yaratish va o'yinlashtirish (gamification) elementlari mavjudligi alohida ajralib turadi. Bu turdagi texnologiyalar nafaqat bilim berish, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy sifatlarini shakllantirishda ham yangi imkoniyatlar yaratadi, chunki ular talabalarga axloqiy qadriyatlarni nafaqat nazariy jihatdan o'rganish, balki ularni amaliy vaziyatlarda qo'llash va o'zlashtirish imkonini beradi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligini o'rganish zamonaviy pedagogika fanining eng dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik texnologiyalar ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Texnologiya tushunchasi, ta'lim-tarbiya jarayoni, texnologik jarayonlar va texnologik xaritalardan foydalanish kabi asosiy tushunchalar ushbu sohadagi tadqiqotlarning negizini tashkil etadi. Biroq, ushbu umumiy samaradorlikni bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligini shakllantirish kontekstida qanday namoyon bo'lishini chuqur o'rganish zarurati mavjud. Bu yerda asosiy e'tibor texnologiyalarining shaxsning ichki dunyosiga, uning qadriyatlar tizimiga va axloqiy xulq-atvoriga ta'sirini aniqlashga qaratilishi lozim.

Tarbiyaviy texnologiyalar, o'zining tizimli va interfaol xususiyatlari tufayli, bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni singdirishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, interfaol simulyatsiyalar, keys-stadi usullari, virtual muhitlar, raqamli hikoya qilish (digital storytelling), axloqiy dilemmalarni hal qilishga qaratilgan o'yinlar va onlayn munozara platformalari kabi texnologiyalar orqali talabalar axloqiy dilemmalarni hal qilish, qadriyatlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va ijtimoiy mas'uliyatni his qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Bu texnologiyalar talabalarga nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash, o'z xulq-atvorlarini tahlil qilish va axloqiy me'yorlarga muvofiq harakat qilishga undash imkonini beradi. Shuningdek, ular talabalarining o'z-o'zini anglashini, empatiyasini, tanqidiy fikrlash qobiliyatini va axloqiy mulohaza yuritish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi, bu esa ma'naviy-axloqiy yetuklikning ajralmas qismlaridir. Virtual reallik (VR) va

kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari yordamida talabalar turli ijtimoiy va axloqiy vaziyatlarga virtual tarzda sho'ng'ib, o'z xulq-atvorlarining oqibatlarini xavfsiz muhitda tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning axloqiy sezgirlikni va mas'uliyat hissini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlarda ma'naviy-axloqiy tarbiyaning nazariy asoslari va tarbiyaviy texnologiyalarning umumiy samaradorligi keng yoritilgan bo'lsa-da, aynan bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda muayyan tarbiyaviy texnologiyalarning samaradorligini baholashga qaratilgan kompleks tadqiqotlar nisbatan kam uchraydi. Ko'pgina ishlar pedagogik texnologiyalarning umumiy ta'lim jarayoniga ta'sirini o'rganadi, ammo ularning shaxsning ma'naviy-axloqiy sifatlariga, xususan, bo'lajak pedagoglarning kasbiy-axloqiy kompetensiyalariga bevosita ta'sirini chuqur tahlil qilmaydi. Bu esa ushbu sohada ilmiy bo'shliq mavjudligini ko'rsatadi. Mavjud tadqiqotlar ko'pincha tarbiyaviy texnologiyalarning umumiy ta'limiy natijalarini, masalan, o'quv materialini o'zlashtirish darajasini, motivatsiyani oshirishni yoki kognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishni o'rganadi. Biroq, ma'naviy-axloqiy yetuklik kabi murakkab va ko'p qirrali tushunchaning shakllanishiga texnologiyalarning ta'sirini o'lchash va baholash metodologiyasi hali to'liq ishlab chiqilmagan. Ma'naviy-axloqiy yetuklikni baholash nafaqat bilimlarni tekshirishni, balki qadriyatlarni ichkilashtirish darajasini, axloqiy xulq-atvor motivlarini va ijtimoiy mas'uliyat hissini ham o'z ichiga oladi. Ushbu murakkablik texnologiyalarning ta'sirini aniq o'lchashda qo'shimcha qiyinchiliklar tug'diradi. Chunki axloqiy o'zgarishlar ko'pincha uzoq muddatli va subyektiv xarakterga ega bo'lib, ularni miqdoriy ko'rsatkichlar bilan to'liq ifodalash mushkul. Shu sababli, tarbiyaviy texnologiyalarning ma'naviy-axloqiy yetuklikka ta'sirini baholashda sifatli tadqiqot usullari, masalan, chuqur intervyular, fokus-guruhlar, kuzatishlar va talabalarning o'z-o'zini aks ettirishi (self-reflection) kabi yondashuvlarni qo'llash zarurati yuzaga keladi. Bu esa mavjud adabiyotlarda yetarli darajada yoritilmagan metodologik bo'shliqni ko'rsatadi.

Qolaversa, tarbiyaviy texnologiyalarni bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligini shakllantirish jarayoniga joriy etishning samarali mexanizmlari, pedagogik shart-sharoitlari va ularning amaliyotdagi natijalarini baholash mezonlari bo'yicha tizimli ilmiy-metodik tavsiyalar yetarli emas. Masalan, qaysi turdagi tarbiyaviy texnologiyalar (masalan, interfaol simulyatsiyalar, onlayn keys-stadi platformalari, o'yinlashtirilgan axloqiy vaziyatlar, virtual reallik asosidagi empatiya mashqlari) ma'naviy-axloqiy yetuklikning qaysi komponentlarini (masalan, empatiya, adolat tuyg'usi, mas'uliyat, vijdon, halollik) shakllantirishda eng samarali ekanligi, ularni qanday pedagogik strategiyalar bilan uyg'unlashtirish lozimligi, shuningdek, ularning uzoq muddatli ta'sirini qanday baholash mumkinligi bo'yicha chuqur ilmiy asoslangan ko'rsatmalar kam. Bu esa pedagogik amaliyotda tarbiyaviy texnologiyalarni ma'naviy-axloqiy tarbiya maqsadlarida qo'llashda tizimsizlik va subyektiv yondashuvlarga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, texnologiyalarning o'zi neytral vosita bo'lib, ularning samaradorligi ularni qo'llashning pedagogik mahorati, mazmunning sifati va talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish bilan bevosita bog'liq. Bu jihatlar ham mavjud adabiyotlarda yetarli darajada chuqur tahlil qilinmagan.

Shu nuqtayi nazardan, ushbu maqola mavjud adabiyotlardagi ushbu bo'shliqlarni to'ldirishga intiladi. U ma'naviy-axloqiy yetuklikning nazariy asoslarini tarbiyaviy texnologiyalarning o'ziga xos xususiyatlari va samaradorligi bilan bog'laydi. Maqolaning asosiy maqsadi – bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari, mexanizmlari va amaliyotini har tomonlama o'rganish, ularning samaradorligini baholash mezonlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar berishdan iborat. Bu esa pedagogika fanida yangi bilimlarni yaratishga va bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligini oshirishga qaratilgan samarali tarbiyaviy texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqishga zamin yaratadi. Bu esa o'z navbatida, ta'lim tizimida ma'naviy-axloqiy tarbiyaning sifatini oshirishga, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga, jamiyatda yuksak ma'naviyatli, mas'uliyatli va faol fuqarolarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqot, shuningdek, tarbiyaviy texnologiyalarning pedagogik samaradorligini baholashning yangi yondashuvlarini taklif etish orqali sohaga muhim hissa qo'shadi, shu bilan birga, texnologik vositalardan foydalanishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan axloqiy va pedagogik muammolarni ham hisobga olgan holda, ularni hal etish yo'llarini ko'rsatib beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil qildi. Maqolada tarbiyaviy texnologiyalarning interfaol, tizimli va shaxsga yo'naltirilgan xususiyatlari ularning samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynashi ko'rsatildi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, zamonaviy tarbiyaviy texnologiyalar, jumladan, interfaol simulyatsiyalar, virtual muhitlar va raqamli hikoya qilish usullari talabalarda axloqiy dilemmalarni hal qilish, empatiya va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda an'anaviy usullardan ustunlikka ega.

Xulosa qilib aytganda, tarbiyaviy texnologiyalarni pedagogik jarayonga integratsiya qilish bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy yetukligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi va ularni zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan yetuk mutaxassislar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Watson, J., & Reiss, M. J. (muharrirlar). Qadriyatlar ta'limi va o'qituvchi professionalligi: global istiqbollar. London: Routledge, 2021.
2. Mishra, P., & Henriksen, D. (eds.). Pedagogik ta'lim raqamli davrda: texnologiya integratsiyasi va innovatsiyalari bo'yicha xalqaro istiqbollar. New York: Routledge, 2023.
3. Beutel, S., & Klieme, E. "Keysga asoslangan o'qitish orqali bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy fikrlash va axloqiy qaror qabul qilishni rivojlantirish." O'qitish va o'qituvchi ta'limi, vol. 104, 2021, pp. 103362.
4. Dabbagh, N., & Kitsantas, A. "Raqamli etikani o'qituvchilar ta'limiga integratsiyalash: amaliyot uchun doiraviy tizim." O'qituvchilar ta'limida raqamli ta'lim jurnali, vol. 36, no. 4, 2020, pp. 227–241.
5. Al-Fahad, F. N. "Raqamli hikoya qilishning bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy ongini oshirishdagi samaradorligi." Ta'lim kompyuter tadqiqotlari jurnali, jild 60, son 5, 2022, bet. 1200–1218.
6. Sockett, H. "O'qituvchi professionalligi va raqamli davrda etik dilemmalar." O'qituvchilar va o'qitish: nazariya va amaliyot, jild 26, son 5, 2020, pp. 509–523.
7. Arthur, J., & Lovat, T. (eds.). Axloqiy tarbiya 21-asrda: global nuqtai nazar. London: Routledge, 2022.
8. Peters, M. A., & Jandrić, P. (muharrirlar). Raqamli pedagogikalar va ta'lim kelajagi: raqamli davrda o'qitish va o'rganishga tanqidiy nuqtai nazarlar. New York: Routledge, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.